

1. Effects of trazodone on behavioral and physiological signs of stress in dogs during veterinary visits. JAVMA, 2022.
 2. Effectiveness of imepitoin for the control of anxiety and fear associated with noise phobia in dogs. Journal of Veterinary Internal Medicine, 2019.
 3. Evaluation of Pexion for treatment of storm anxiety in dogs. Veterinary Record, 2021.
 4. Kim S.-A., Borchardt M.R., Lee K. et al. *Effects of trazodone on behavioral and physiological signs of stress in dogs during veterinary visits: a randomized double-blind placebo-controlled crossover clinical trial*. Journal of the American Veterinary Medical Association. 2022. Vol. 260(8). P. 876–883. DOI: 10.2460/javma.20.10.0547.
 5. Echeverri N., Govendir M. *Does the selective serotonin reuptake inhibitor (SSRI) fluoxetine modify canine anxiety related behaviour?* Veterinary Evidence. 2022. Vol. 7(4). DOI: 10.18849/ve.v7i4.585.
 6. Gruen M.E., Sherman B.L. *Use of trazodone as an adjunctive agent in the treatment of canine anxiety disorders*. Journal of the American Veterinary Medical Association. 2020 edition reprint. DOI: 10.2460/javma.233.12.1902.
 7. Herron M.E., Kirby-Madden T.M. *Trazodone as a mediator of transitional stress in a shelter: Effects on illness, length of stay, and outcome*. Journal of Veterinary Behavior. 2020. Vol. 36. P. 13–18. DOI: 10.1016/j.jveb.2020.01.001.
 8. Ogata N., Dodman N.H. *The use of mirtazapine as an adjunct agent to fluoxetine and paroxetine in the treatment of canine fear-, anxiety-, and aggression-based disorders: A retrospective study of 71 cases*. Journal of Veterinary Behavior. 2024. Vol. 71. P. 9–17. DOI: 10.1016/j.jveb.2023.12.002.
 9. Foltin S., Kostenko S., Hartwig A.-D., Glenk L.M. *War Exposure and Canine Cortisol Responses: Country Differences in Cortisol Profiles of Therapy Dogs*. Animals. 2026. Vol. 16(3). Article 381. DOI: 10.3390/ani16030381.
 10. *A Retrospective Study of Venlafaxine Use, Adverse Effects, and Perceived Efficacy in 114 Dogs with Aggression Disorders*. Journal of Veterinary Behavior. 2026. DOI: 10.1016/j.jveb.2026.04.002.
-

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕТІОТРОПНИХ ПРЕПАРАТІВ ЗА ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ЕЙМЕРІОЗУ БРОЙЛЕРІВ

Шкваря М. М.

e-mail: sm_140@ukr.net

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна

Вступ. Дослідження нових ефективних етіотропних препаратів, що мають широкий спектр антипаразитарної дії, – один із пріоритетних напрямків у боротьбі з еймеріозами птахів. Тривале застосування одних і тих самих еймеріостатиків призводить до появи стійких форм кокцидій. Ця проблема висвітлюється у працях багатьох авторів [1, 2, 4].

Враховуючи цю обставину, лікування необхідно проводити, чергуючи різні препарати, дотримуючись доз і термінів їх застосування. В даний час боротьба з асоціативними формами еймеріозів птахів є актуальним завданням, яке необхідно вирішувати комплексно, із застосуванням різних груп еймеріостатиків та антибіотиків [2].

Важливого значення набуває пошук нових високоефективних еймеріостатичних препаратів, що мають широкий спектр антипаразитарної дії [5].

Метою цієї роботи було порівняти ефективність етіотропних препаратів за лікування та профілактики гастро-ентерального синдрому викликаних еймеріозом курчат-бройлерів в умовах приватних господарств.

Матеріали та методи. У виробничих умовах одного із приватних господарств с. Чумаки, Дніпровського району, Дніпропетровської області на курчатах-бройлерах провели порівняльне випробування різних комбінацій еймеріоцидних та антимикробних препаратів етіотропної дії: солікокс + енрофлоксацин, мадура + енрофлоксацин, байкокс + енрофлоксацин і трисульфон + енрофлоксацин – з метою виявлення їх лікувальної та профілактичної дії.

Для проведення досліду за принципом аналогів відібрали 200 голів 14-добових курчат-бройлерів кросу «КОББ-500», з яких сформували п'ять груп по 40 голів у кожній: одна контрольна та чотири дослідні. Птиця утримувалася напольно з використанням у вигляді підстилки пшеничної соломи.

Обґрунтуванням вибору даних препаратів було те, що такі препарати використовуються із переліку тих, які офіційно зареєстровані в Україні

Результати. Клінічні ознаки гастроентерального синдрому викликаного еймеріозом реєстрували у курчат-бройлерів контрольної групи впродовж усього періоду спостереження, а у птахів дослідних груп – лише до початку проведення лікування. Клінічний стан курчат-бройлерів після лікування не у всіх групах був задовільним. Відмічалися особини, як здорові, так і зовнішньо клінічно хворі. Клінічно хворі характеризувалися в'ялістю, скуйовдженим перовим покривом тіла, блідістю гребня та сережок, вимушено сидячим положенням тіла, кульгавістю, зниженим апетитом, неорганізованим калом та ін. негативними для зовнішнього вигляду симптомами.

Результати порівняльного вивчення ефективності етіотропних препаратів за лікування та профілактики гастро-ентерального синдрому курчат-бройлерів

Показник	Група				
	Контр	1	2	3	4
До лікування					
Кількість курчат у групі, гол	40	40	40	40	40
Вік курчат, діб	15	15	15	15	15
Середня маса одного курчати на початку досліду, г	118	120	119	121	120
Кількість ооцист у сліпих відростках	36,2±3,3	41,3±3,7	38,8±4,4	39,1±4,0	42,2±3,5
Кількість ооцист у 20 зразках калу	31,8±2,9	36,2±4,1	30,6±2,9	33,4±3,5	37,9±3,8
Після лікування					
Смертність птиці за період досліду (45 діб), голів	14	8	5	6	1
Смертність, %	35	20	12,5	15	2,5
Кількість ооцист у сліпих відростках	48,1±5,8	8,4±1,3	6,2±2,1	7,4±2,8	2,5±1,5
Кількість ооцист у 20 зразках калу	43,8±4,5	5,2±2,3	4,2±2,6	5,1±1,9	1,8±2,3
Інтенсефективність препаратів, %	–	88	90	88	96
Збереженість курчат за період досліду (45 діб), голів/%	26/74	32/80	35/87,5	34/85	39/97,5
Середньодобовий приріст (45 діб), г	36	40	47	43	51
Конверсія корму, кг	2,56	2,37	2,36	2,31	2,2
Жива маса при забої, г	1665	1845	2160	1980	2340

У дослідних групах після застосування еймеріоцидних препаратів спостерігали зменшення кількості клінічно хворих особин та зниження вимушено загиблих, що сприяло

покращенню зоотехнічних показників при вирощуванні курчат-бройлерів. При цьому в контрольній групі вимушено загинуло 14 голів курчат-бройлерів, а збереженість становила 65%. Смертність від еймеріозу у контрольній групі курчат була в 5-6 разів вищою, ніж у експериментальних. На момент завершення експерименту у 1, 2, 3-й групах за весь період спостереження (45 днів) загинуло 8, 5, 6 і 1 курчат відповідно, тобто збереження поголів'я склало 80, 87,5, 85 та 97,5%. За період вирощування курчата контрольної групи відставали в рості та розвитку, так і не добравши живої ваги птиці дослідних груп. Смертність 1, 2 і 3 дослідних груп курчат-бройлерів була в 1,75-2,3 рази меншою, ніж у контрольній групі. У 4 групі – в 14 разів смертність була меншою за контроль.

При розтині загинувших курчат-бройлерів характерних для еймеріозу птахів змін у внутрішніх органах та кишечнику не виявляли.

У 1 групі клінічно здоровими були 24 голови, хворі – 8. У 2 групі клінічно здоровими були 32 голови, хворі – 3. У 3 групі клінічно здоровими були 26 голови., хворі – 8. У 4 групі клінічно здоровими були 38 голів, хворі – 8. Контрольна група: 16 здорових і 10 клінічно хворих.

Середньодобовий приріст у період досліду (45 днів) у контрольній групі становив 36 г, у дослідних – 40, 47, 43, 51 г відповідно. Витрата корму на 1 кг приросту живої маси (конверсія корму) в контролі – 2,56 кг, у дослідних групах – 2,37, 2,36, 2,31 та 2,2 кг відповідно. Середня жива вага одного курчати наприкінці лікування у контрольній групі становила 1665 г, а у дослідних - 1845, 2160, 1980 та 2340 г відповідно, що на 180-675 г більше, ніж у контролі.

Екстенсивність препаратів на 45-й день спостереження у курчат-бройлерів 1-ї групи (солікокс + чиктонік) склала 86,8%, а інтенсивність – 95,8%, у 2-й групі (мадура + тилозин) дані показники мали значення 87,9 і 95,8%, у 3-й групі (байкокс + енрофлоксацин) – 86,9 та 95,1%, у 4-й групі (трисульфон + чиктонік) – 91,3 та 97,4% відповідно. У птахів контрольної групи спостерігали клінічні ознаки еймеріозу впродовж усього періоду дослідження, а екстенсивність та інтенсивність інвазії у птахів контрольної групи до завершення експерименту становила 77,3 та 42,8% відповідно.

Висновки. В наших дослідженнях ми показали, що ефективним препаратом виявився сульфаніламід – трисульфон – препарат словенської фірми KRKA. Враховуючи те, що останнє десятиліття у приватних господарствах використовувалися кокцидіостатики із групи толтразурілу та байкоксу, то ми фіксуємо у своїх дослідженнях стійкість еймерій до цих препаратів. Препарат трисульфон у випробуваній схемі дав клінічні й економічно виправдані показники.

Результати наших досліджень, що до комбінації байкоксу з антибіотиками фторхінолонового ряду енрофлоксацину також не дали суттєвих змін. Тому доцільності додаткового навантаження і засмічення продукції залишковими антибіотиками у продукції ми не бачимо і не можемо рекомендувати поки що таку схему лікування.

Список використаних джерел:

1. Abbas, R., Iqbal, Z., Blake, D., Khan, M., Saleemi, M. Anticoccidial drug resistance in fowl coccidia: The state of play revisited. *World's Poultry Science Journal*, 2011. 67(2), 337–350.
2. Bhattarai, R.K., Basnet, H.B., Dhakal, I.P., and Devkota, B. Antimicrobial resistance of avian pathogenic *Escherichia coli* isolated from broiler, layer, and breeder chickens, *Veterinary World*, 2024. 17(2): 480–499. doi: www.doi.org/10.14202/vetworld.2024.480-499
3. Chapman, H.D. Rotation programmes for coccidiosis control. *International Poultry Production*, 2007. 15, 7–9.
4. Yaqub, M., Shah, S.A., Shafi, M., Rafiq, M., Goswami, P., Kamil, S.A., Mir, M.S., Ganie, A.A., Wani, Z.A. and Beigh, A.B.. Pathological studies on coccidiosis in broiler and layer chicken. *Indian J.Vet. Pathol.*, 2023. 47(2): 122-128. doi: 10.5958/0973-970X.2023.00021.4
5. Zhou, B.H., Jia, L.S., Wei, S.S., Ding, H.Y., Yang, J.Y., Wang, H.W. Effects of *Eimeria tenella* infection on the barrier damage and microbiota diversity of chicken cecum. *Poultry Science*, 2020. 99, 1297–1305.